

- Про підсумки діяльності Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України у 2020—2025 рр. (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)
- Про нагородження відзнаками НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)
- Кадрові та поточні питання

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

17 вересня 2025 року

Засідання Президії НАН України 17 вересня 2025 р. під головуванням президента НАН України академіка НАН України А.Г. Загороднього розпочалося з урочистої церемонії вручення науковцям Академії державних нагород. З-поміж співробітників НАН України було відзначено:

- почесним званням «Заслужений лікар України» — завідувача відділу анестезіології та інтенсивної терапії Державної наукової установи «Центр інноваційних медичних технологій НАН України» кандидата медичних наук Юрія Борисовича Лісуна;
- Почесною грамотою Верховної Ради України — заступника директора з наукової роботи Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України академіка НАН України Леоніда Михайловича Лобанова;
- Грамотою Верховної Ради України — директора Видавничого дому «Академперіодика» НАН України кандидата геологічних наук Анну Ігорівну Радченко.

* * *

Потім члени Президії НАН України заслухали доповідь голови Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України, віцепрезидента НАН України академіка НАН України **Вячеслава Леонідовича Богданова** про підсумки діяльності Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України у 2020—2025 рр. (стенограму див. на с. 36).

У доповіді наведено короткий звіт про діяльність Секції та її установ за останні п'ять років, окремі аспекти висвітлено у виступах академіків-секретарів відділень, а детальніше результати представлено у загальному звіті про діяльність НАН України.

Незважаючи на виклики пандемії COVID-19 та повномасштабного російського вторгнення, установи Секції досягли вагомих результатів як у фундаментальних дослідженнях, так і в прикладних розробках, спрямованих на зміцнення обороноздатності держави та відбудову країни. Серед них — наукові відкриття та нові технології, які вже впроваджуються у виробництво.



Виступ академіка НАН України Вячеслава Леонідовича Богданова

У доповіді розглянуто основні проблеми і виклики, з якими стикалися установи Секції впродовж останніх років.

Насамперед це питання кадрового забезпечення. За період 2020—2025 рр. чисельність співробітників у 74 наукових установах Секції зменшилася на 10 % і на сьогодні становить 14,2 тис. осіб. При цьому кількість дослідників скоротилася майже на 8 % — до 8,1 тис. осіб. Ще близько 650 працівників перебувають у неоплачуваних відпустках переважно через вимушений виїзд на тимчасове проживання за кордон. Ситуація з поповненням колективів молодими науковцями викликає тривогу: у 2022 р. прихід молоді компенсував лише 16,6 % природних втрат, у 2023 р. — 14,8 %, у 2024 р. — близько 33%.

У середньому в установах Секції щороку відбуваються захисти 34 докторських і близько 100 кандидатських дисертацій. Особливо складною є ситуація із захистами докторських дисертацій молодими вченими.

Війна боляче вдарила і по людях, і по інфраструктурі: частина колективів була вимушено переміщена чи перейшла в режим простою, внаслідок обстрілів пошкоджено 365 об'єктів у 46 установах, вартість їхнього відновлення оцінюється у більш як 800 млн грн.

У звітному періоді обсяги видавничої продукції установ Секції загалом залишалися стабільними — близько 6,9 тис. одиниць щороку;

кількість госпдоговорів і контрактів останніми роками наблизилася до 1000 на рік.

Фінансування установ Секції зросло в номінальному вираженні, але з урахуванням інфляції його обсяги фактично залишилися на тому самому рівні.

Зазначені виклики та проблеми спонукали до здійснення конкретних кроків, спрямованих на пом'якшення їхніх наслідків. У звітний період проведено заходи з оптимізації мережі установ і господарських структур, ресурси більшою мірою зосереджено на найефективніших підприємствах, оновлено тематику досліджень з акцентом на потребах оборони, безпеки та повоєнної відбудови країни. Крім того, вдалося залучити додаткове фінансування завдяки участі в конкурсах державних і міжнародних програм.

Важливим напрямом роботи стала співпраця з високотехнологічними галузями. Академія працює разом із провідними підприємствами ракетно-космічної, авіаційної та енергетичної промисловості: КБ «Південне» ім. М.К. Янгеля, «Івченко-Прогрес», «Антонов», «Мотор Січ», «Енергоатом» та ін. Серед результатів такої взаємодії можна назвати верифікацію програмного забезпечення для систем керування ракетноносіями, експрес-методи прогнозування флатера, які дозволяють скоротити час проектування авіадвигунів, затвердження робочого проекту вітчизняного виробництва поглинальних елементів системи управління та захисту для АЕС України як завершальний етап переходу українських АЕС на паливо «Вестингауз», що значно посилить енергетичну незалежність країни.

Наведені в доповіді приклади отриманих за звітний період наукових результатів засвідчують не лише стійкість академічних колективів у найскладніші роки, а й їхню спроможність досягати вагомих здобутків — від генерування нових знань до створення нових технологій. Це зайвий раз підтверджує потенціал академічної науки як важливої складової національної безпеки й повоєнної модернізації країни.

Далі було заслухано виступи академіків-секретарів відділень, які входять до складу Сек-

ції фізико-технічних і математичних наук НАН України, а саме:

- в.о. академіка-секретаря Відділення математики НАН України академіка НАН України Олександра Миколайовича Тимохи (див. с. 41);
- академіка-секретаря Відділення інформатики НАН України академіка НАН України Олександра Миколайовича Хіміча (див. с. 44);
- академіка-секретаря Відділення механіки і машинознавства НАН України академіка НАН України Анатолія Федоровича Булата (див. с. 47);
- академіка-секретаря Відділення фізики і астрономії НАН України академіка НАН України Вадима Михайловича Локтева (див. с. 48);
- академіка-секретаря Відділення наук про Землю НАН України академіка НАН України Олександра Миколайовича Пономаренка (див. с. 50);
- академіка-секретаря Відділення матеріалознавства НАН України академіка НАН України Ігоря Віталійовича Кривцуна (див. с. 51);
- академіка-секретаря Відділення енергетики та енергетичних технологій НАН України академіка НАН України Олександра Васильовича Кириленка (див. с. 54);
- в.о. академіка-секретаря Відділення ядерної фізики та енергетики НАН України академіка НАН України Василя Івановича Слісенка (див. с. 56).

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- затвердили список висунутих вченими радами наукових установ та/або членами НАН України і зареєстрованих кандидатів на посади академіків-секретарів відділень НАН України;
- ухвалили список наукових працівників, делегованих трудовими колективами наукових установ НАН України для участі у сесіях Загальних зборів НАН України та загальних зборів відділень НАН України 6—9 жовтня 2025 р.;
- погодили рішення про проведення в січні 2026 р. ювілейного засідання Загальних зборів Відділення механіки і машинознавства НАН України, присвяченого 150-річчю від дня народження видатного вченого-механіка та органі-

затора науки академіка Олександра Миколайовича Динника.

Погоджено призначення:

- академіка НАН України **Самойленка Юрія Стефановича** на посаду головного наукового співробітника Інституту математики НАН України;
- кандидата технічних наук **Молчанова Лавра Сергійовича** на посаду завідувача відділу фізико-технічних проблем металургії сталі Інституту чорної металургії ім. З.І. Некрасова НАН України.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- заступника директора з наукової роботи Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України члена-кореспондента НАН України **Шаповалова Віктора Олександровича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, вагомий внесок у розвиток досліджень у галузі матеріалознавства та значні особисті здобутки в удосконаленні технологій вирощування монокристалів тугоплавких металів;
- заступника директора з наукової роботи Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України члена-кореспондента НАН України **Майборода Олександра Микитовича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, високі професійні здобутки та вагомий особистий внесок у розвиток історичної і політичної науки та етнополітології.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- радника при дирекції, почесного директора Інституту молекулярної біології і генетики НАН України академіка НАН України **Єльську Ганну Валентинівну** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, вагомий творчий внесок у галузі молекулярної біології та значний особистий внесок у підготовку висококваліфікованих наукових кадрів.

Подякою НАН України відзначено:

- **Бродську Валентину Володимирівну** за багатолітню плідну сумлінну працю в Секторі фізико-технічних і математичних наук Науково-організаційного відділу Президії НАН України, значні здобутки у професійній діяльності та вагомий особистий внесок в ефективне забезпечення діловодства Відділення матеріалознавства НАН України.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик